

Nr 04/15 (styczeń 2016 r.)

Kwartalny raport o rynku pracy w III kw. 2015 r.

Nr 04/15 (styczeń 2016 r.)

Kwartalny raport o rynku pracy w III kw. 2015 r.

Stanisław Cichocki

Małgorzata Skibińska

Paweł Strzelecki

Joanna Tyrowicz

Robert Wyszyński

**Biuro Przedsiębiorstw, Gospodarstw Domowych i Rynków
Instytut Ekonomiczny
Warszawa, 2016 r.**

Spis treści

Streszczenie	2
Pracujący i popyt na pracę	3
1. Pracujący	3
2. Popyt na pracę	6
3. Wykorzystanie czynnika pracy w procesach produkcyjnych	7
4. Oczekiwane zmiany zatrudnienia	9
Podaż pracy i bezrobocie	10
1. Podaż pracy	10
2. Bezrobocie	11
Przepływy na rynku pracy	13
Wynagrodzenia, wydajność i koszty pracy	15
1. Wynagrodzenia	15
2. Wydajność oraz jednostkowe koszty pracy (ULC)	15
Rynek pracy w Polsce na tle wybranych krajów	18
Analizy pogłębione	20
Ramka 1. Czy krzywa Philipsa w Polsce zanikła?	20
Aneks: terminy i definicje	22

Streszczenie

W III kw. 2015 r. wskaźniki rynku pracy poprawiły się po negatywnym sygnale z II kw. br. Utrzymało się tempo wzrostu liczby pracujących, odzwierciedlając wciąż wysoki popyt na pracę, choć wzrost liczby pracujących poza rolnictwem słabnie. Bezrobocie było bliskie minimum z 2008 roku, pomimo, że jego spadek hamowany był przez ponowny wzrost aktywności zawodowej.

Wzrost liczby pracujących wg BAEL utrzymał się na poziomie zbliżonym do poprzedniego kwartału (1,1% r/r, wobec 1,2% r/r w II kw. br.), głównie dzięki dynamicznemu wzrostowi liczby pracujących w rolnictwie. Kontynuacja wzrostowego trendu zatrudnienia obserwowana jest także w usługach, ale wyhamował wzrost zatrudnienia w przemyśle. W skali całej gospodarki wzrost liczby pracujących poza rolnictwem jest coraz wolniejszy, ale jednocześnie wzrasta przeciętna liczba przepracowanych godzin i niemal cały wzrost zatrudnienia dotyczy stabilnych umów na czas nieokreślony. Analiza przepływów na rynku pracy wskazuje, że za wzrost liczby pracujących odpowiada przede wszystkim wzrost prawdopodobieństwa znalezienia pracy, co świadczy o trwałości obserwowanych zjawisk.

Podaż pracy obniżała się do II kw. br., natomiast w III kwartale – po raz pierwszy od połowy 2014 roku – wzrósł współczynnik aktywności zawodowej, głównie na skutek wzrostu aktywności zawodowej osób w wieku przedemerytalnym. Głównym czynnikiem wzrostu była wyraźnie niższa dezaktywizacja zawodowa bezrobotnych zniechęconych poszukiwaniem pracy.

Stopa bezrobocia BAEL spadła o 0,1 pp. osiągając poziom 7,5% (sa), wartość coraz bliższą historycznemu minimum z 2008 roku (7,0% sa). Niższe niż w ubiegłych kwartałach tempo spadku stopy bezrobocia wynika z powrotu do wzrastającej aktywności zawodowej.

Dynamika płac w gospodarce w III kw. 2015 r. obniżyła się do 3,0% r/r, wyraźnie poniżej dynamiki obserwowanej w sektorze przedsiębiorstw (3,6% r/r). Choć ożywienie na rynku pracy pozytywnie oddziałuje na perspektywy wzrostu wynagrodzeń w gospodarce w przyszłości to niepewna sytuacja w górnictwie może przyczyniać się do ich niższego wzrostu w perspektywie najbliższego kwartału.

Dynamika ULC wzrosła do 1,0% r/r (wobec 2,2% r/r przed kwartałem) na skutek znacznie niższego wzrostu płac w II kw. br., przy dość stabilnym wzroście wydajności pracy.

Dodatkowa analiza prezentowana w tym raporcie dotyczy krzywej Philipsa w Polsce (Ramka 1).

Pracujący i popyt na pracę

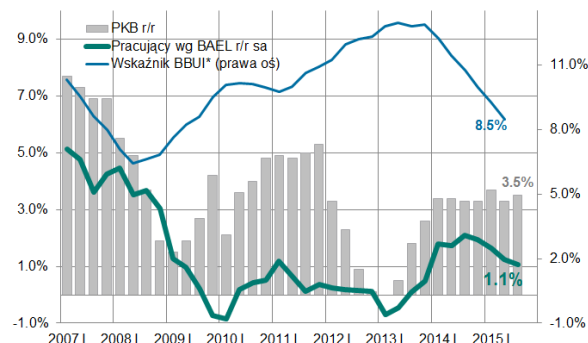
1. Pracujący

W III kw. 2015 r. – pomimo spowolnienia rocznego tempa wzrostu ze względu na efekt rosnącej bazy – liczba pracujących wg BAEL¹ nadal powoli rosła. Zwiększaniu poziomu zatrudnienia towarzyszyła intensyfikacja wykorzystania dostępnych zasobów pracy. Głównym źródłem wzrostu pozostawało zatrudnienie najemne, w tym – kolejny już kwartał – zatrudnienie na czas nieokreślony, przy wyraźnym ograniczeniu liczby umów czasowych. W ujęciu branżowym wzrosty obserwowane były w sektorze usługowym, zaś w rolnictwie dotychczasowa tendencja spadkowa wyraźnie wyhamowała.

W III kw. 2015 r. całkowita liczba pracujących BAEL wzrosła po usunięciu wpływu czynników sezonowych o ok. 68 tys. osób względem poprzedniego okresu. Na skutek efektu rosnącej bazy ubiegłego roku dynamika roczna wprowadzie nieznacznie obniżyła się (1,1% r/r wobec 1,2% r/r przed kwartałem), jednak tempo wzrostu pozostało wyższe od oczekiwań, głównie za sprawą wyraźnego wyhamowania spadków w rolnictwie. Kontynuacji dotychczasowej tendencji zatrudnienia w gospodarce sprzyjała stabilizacja realnej dynamiki PKB na poziomie zbliżonym do wieloletniej średniej (ok. 3,6% r/r) (Wykres nr 1). W szczególności, istotny i stabilny udział konsumpcji we wzroście PKB², obserwowany od początku 2014 r., mógł przełożyć się na stopniowe zmniejszenie się luki pomiędzy preferowa-

nym i przepracowanym przez pracowników czasem pracy, a tym samym wzrost intensywności wykorzystania dostępnych zasobów pracy³.

Wykres nr 1. Liczba pracujących wg BAEL oraz stopień wykorzystania zasobu pracy na tle zmian PKB

* Wskaźnik BBUI (ang. Bell & Blanchflower Underemployment Index) – wskaźnik niepełnego wykorzystania zasobu pracy.

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Na kontynuację łagodnej tendencji wzrostowej wskazują również informacje pochodzące ze sprawozdawczości przedsiębiorstw (Wykres nr 2). Przeciętne zatrudnienie w GN (miara liczby etatów sprawozdawana przez firmy) rosło – podobnie jak przed kwartałem – w tempie 0,1% kw/kw sa. Utrzymanie dotychczasowej dynamiki liczby etatów w całej gospodarce narodowej (GN) możliwe było dzięki wzrostowi zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw (SP) o 0,2% kw/kw sa. W pozostałych sekcjach GN, stanowiących niespełna 1/3 ogółu zatrudnienia, liczba etatów nawet nieznacznie obniżyła się względem poprzedniego kwartału (o 0,2%)⁴.

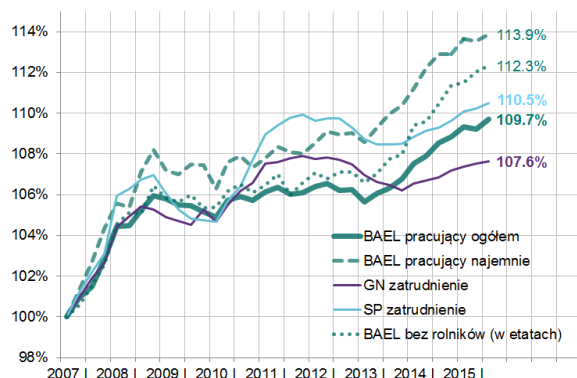
¹ Dane BAEL za II i III kw. 2015 r. wykorzystywane w niniejszym raporcie są wciąż danymi wstępnymi. Z uwagi na opóźnienia w opracowaniu danych demograficznych koniecznych do przygotowania mnożników uogólniających do BAEL, w publikacji GUS ponownie wykorzystane zostały dane demograficzne wg stanu w dniu 31.12.2014 r. Po skorygowaniu wag w oparciu o zaktualizowane szacunki demograficzne ostateczne wyniki BAEL za II i III kw. 2015 r. mogą ulec jeszcze zmianie.

² Szerzej: Notatka IE z 3 grudnia 2015 r. „PKB w III kw. 2015 r.”

³ Miara intensywności wykorzystania czynnika pracy (wskaźnik BBUI) zaprezentowana została w Ramce nr 3 w poprzedniej edycji raportu.

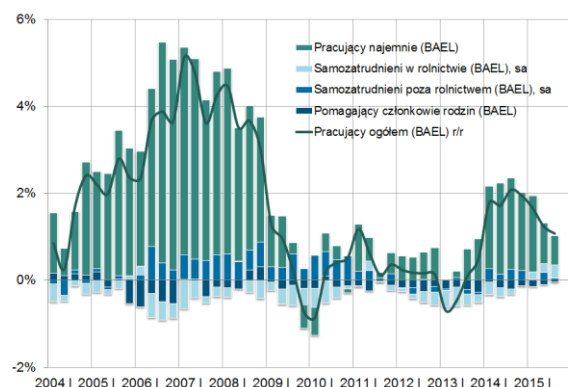
⁴ W SP tempo wzrostu przeciętnego zatrudnienia w III kw. 2015 r. pozostało przy tym na poziomie 0,2% kw/kw sa (tj. wzrost o ok. 12 tys. osób wobec 9 tys. w poprzednim kwartale). O 0,1 pp. wzrosła jego roczna dynamika, osiągając poziom 1,1% r/r. Ostatnie dostępne dane miesięczne wskazują nawet na niewielkie przyspieszenie wzrostu w październiku br. (o 3-4 tys. więcej niż we wrześniu). W całej GN

Wykres nr 2. Indeks jednopodstawowy (2007q1= 100) liczby pracujących wg BAEL wg danych ze sprawozdawczości podmiotów powyżej 9 zatrudnionych dla całej GN oraz dla SP (sa)

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP

Wykres nr 3. Kontrybucja zmian dynamiki r/r liczby pracujących wg wybranych kategorii zatrudnienia do zmian dynamiki liczby pracujących BAEL ogółem

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

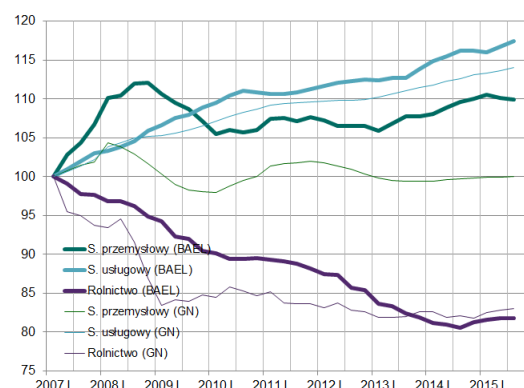
Obserwowany od połowy 2013 r. wyraźny trend wzrostowy liczby pracujących BAEL⁵ (Wykres nr 2, Wykres nr 3) kontynuowany był również w III kw. 2015 r. Niewielki spadek liczby pracowni-

tempo wzrostu zatrudnienia w III kw. 2015 r. wyniosło 0,7% r/r sa (tj. o 0,1 pp. mniej niż przed kwartałem).

⁵ Pracujący wg BAEL to osoba, która w okresie badanego tygodnia wykonywała przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód. Ponadto miary zatrudnienia oparte na danych BAEL – w przeciwieństwie do SP czy GN – po pierwsze uwzględniają wszystkie podmioty, również te najmniejsze, zatrudniające do 9 pracowników. Po drugie, obejmują wszystkie nietypowe kategorie zatrudnienia (np. umowy cywilno-prawne czy angażowanie osób samozatrudnionych). (Szerzej: *Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń*, GUS, Warszawa 2008).

ków najemnych (po usunięciu sezonowości), który przed kwartałem zdecydował o obniżeniu ogólnej liczby pracujących okazał się nietrwały. Wprawdzie dynamika roczna nadal obniżała się przez efekt rosnącej bazy, jednak w ujęciu kwartalnym odnotowano wzrosty zarówno w przypadku zatrudnienia najemnego, jak i samozatrudnienia (kolejno o 0,3% oraz o 0,6% kw/kw sa).

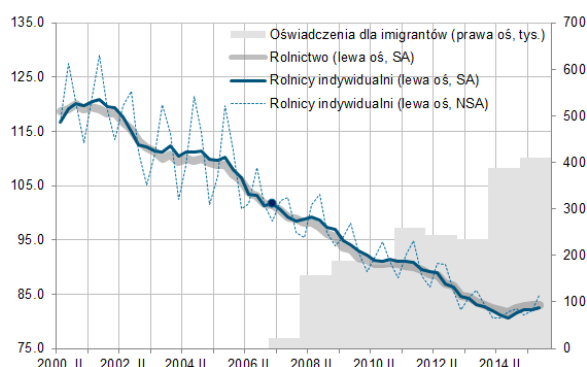
Wykres nr 4. Indeks jednopodstawowy (2007q1=100) liczby pracujących wg BAEL oraz wg danych ze sprawozdawczości podmiotów powyżej 9 dla całej GN w głównych gałęziach gospodarki (sa)

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

O ile w przypadku liczby samozatrudnionych w sekcjach pozarolniczych łagodną tendencję wzrostową obserwuje się już od około 2-3 lat, o tyle wyhamowanie spadków i wzrost liczby pracujących na własny rachunek w sektorze rolniczym jest cechą ostatnich 4 kwartałów. W III kw. br. liczba samozatrudnionych poza rolnictwem (ok. 11% ogółu zatrudnienia) utrzymała się na praktycznie niezmienionym poziomie względem poprzedniego kwartału, z samozatrudnionych w rolnictwie (niespełna 8% wszystkich pracujących) nadal rosła, o 1,5% kw/kw sa. W ciągu ostatniego roku liczba rolników indywidualnych wzrosła – po odsezonowaniu – o ponad 40 tys. osób. Liczba pracujących w całym sektorze rolniczym, wprawdzie już nie wzrastała w ujęciu kwartalnym, jak to miało miejsce w trzech poprzednich kwartałach, ale również utrzymała się na podwyższonym poziomie (Wykres nr 4).

Wykres nr 5. Liczba pracujących w rolnictwie (indeks 2007=100) oraz liczba oświadczeń wydanych dla imigrantów (w tys.)

Źródło: dane GUS, MSWiA, obliczenia NBP.

Dokładniejsza analiza szeregu opisującego liczbę pracujących w rolnictwie indywidualnym⁶, oprócz wyhamowania długookresowej tendencji spadkowej, wskazuje na wyraźne spłytenie niegdyś silnego wzorca sezonowości (Wykres nr 5). Zmniejszenie amplitudy wahań sezonowych widoczne było zarówno na przełomie lat 2006/2007, a także w 2014 r. Jedną z potencjalnych przyczyn tych zmian może być wyraźne zwiększenie udziału imigrantów, głównie z Ukrainy, w pracach sezonowych wykonywanych w tym sektorze. Imigranci sezonowi przebywając najczęściej w gospodarstwach zbiorowych na okresy krótsze niż 12 miesięcy, nie są uwzględniani w BAEL. Stąd zwiększenie ich udziału, kosztem udziału polskich pracowników sezonowych, dla których również praca za granicą nie rzadko wydaje się lepszą alternatywą, ogranicza wahania sezonowe całkowitej liczby pracujących w rolnictwie. Pierwszy moment, w którym obserwowano zmianę wzorca sezonowości zbiegł się praktycznie w czasie z wprowadzeniem systemu oświadczeń wystawianych przez polskich pracodawców dla krótkookresowych pracowników z wybranych krajów europejskich. Drugi

przypadł z kolei na okres gwałtownego napływu imigrantów z Ukrainy, co mogło mieć bezpośredni związek z konfliktem rosyjsko-ukraińskim. Opisywane zmiany struktury zatrudnienia w rolnictwie indywidualnym, mogły mieć wpływ na obniżenie kosztów pracy, a przez to przyczyniać się do wzrostu opłacalności produkcji rolnej. Hipotetycznie może stanowić to jedną z istotnych przyczyn wyhamowania obserwowanej wcześniej w tym sektorze tendencji spadkowej.

Odsezonowane dane BAEL dot. zatrudnienia w pozostałych sektorach gospodarki wskazują, że obserwowany w III kw. 2015 r. wzrost liczby pracujących (w ujęciu kwartalnym) należy przypisać głównie sektorowi usługowemu, inaczej niż przed dwoma kwartałami, kiedy za wzrost odpowiadał przemysł (Wykres nr 4). Zatrudnienie w usługach kontynuowało tendencję wzrostową, podobnie jak w poprzednim kwartale w tempie 1,1% r/r sa, co przełożyło się na wzrost liczby pracujących o ok. 57 tys. osób kw/kw, sa. Z kolei roczna dynamika liczby pracujących w sektorze przemysłowym⁷ wyraźnie obniżyła się (o 0,8 pp.) do poziomu 0,3% r/r sa, co oznaczało spadek względem poprzedniego kwartału o ponad 7 tys. osób.

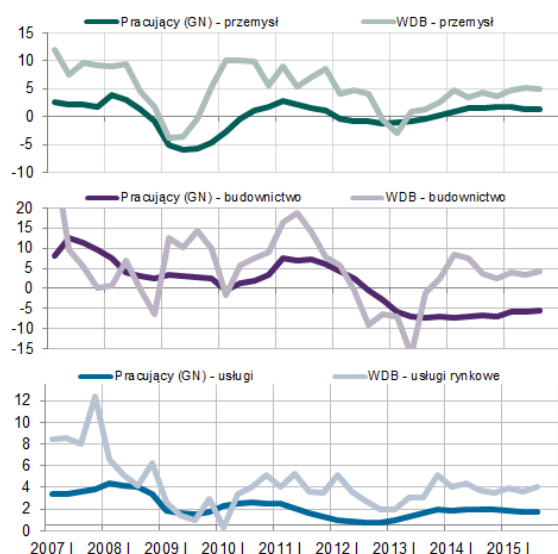
Zmiany w poszczególnych branżach były przy tym zgodne – co do tendencji – ze zmianami tempa wzrostu wartości dodanej brutto (WDB), przy niewielkich odchyleniach krótkookresowych (Wykres nr 6). Jedynie w budownictwie – mimo przyspieszenia tempa wzrostu gospodarczego (o 0,9 pp. do 4,4% r/r sa) – nadal dominowały spadki liczby pracujących (wg danych sprawozdawczych z GN: -5,5% r/r sa).

⁶ Duże gospodarstwa rolne stanowią w Polsce nadal niepełną 9% zatrudnienia w całym sektorze rolniczym, choć ich udział w okresie ostatnich 5 lat systematycznie wzrasta.

⁷ Sektor przemysłowy w BAEL zawiera przemysł (tj. przetwórstwo przemysłowe, górnictwo, zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę) oraz budownictwo.

W dłuższej perspektywie zwiększanie w strukturze zatrudnienia udziału usług⁸, charakteryzujących się relatywnie łagodniejszymi dostosowaniami zatrudnienia aniżeli pozostałe sektory, powinno oddziaływać stabilizująco na zatrudnienie w całej gospodarce.

Wykres nr 6. Dynamiki liczby pracujących wg danych z GN na tle zmian dynamik WDB w wybranych sektorach gospodarki (r/r)

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Nadal zwiększał się też udział sektora prywatnego w zatrudnieniu ogółem (aktualnie 76,1%). Okres stopniowej poprawy sytuacji na rynku pracy w trakcie ostatnich siedmiu kwartałów wzmocnił jeszcze przewagę sfery prywatnej, która w warunkach wzrostu gospodarczego zwykła szybciej niż publiczna odbudowywać swoje zasoby pracy⁹.

⁸ Wg BAEL udział sektora usługowego w całkowitym zatrudnieniu po raz kolejny nieznacznie wzrósł w III kw. 2015 r. do poziomu 58,1%, kontynuując długookresową tendencję wzrostową.

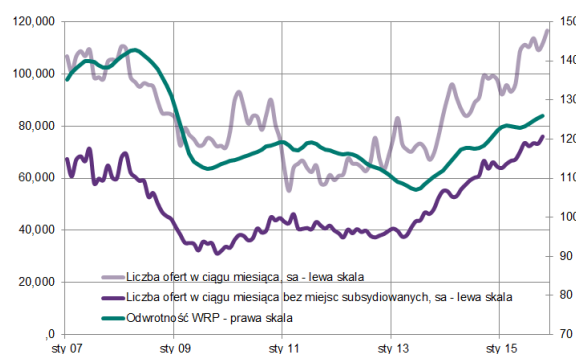
⁹ W III kw. 2015 r. tempo wzrostu liczby pracujących w sektorze prywatnym utrzymało się na poziomie zbliżonym do poprzedniego kwartału (2,3% r/r sa). W ostatnim czasie liczba pracujących w sektorze publicznym natomiast systematycznie spadała – łącznie od I kw. 2014 r. o ok. 97 tys. osób, zaś w III kw. 2015 r. jeszcze pogłębiła wcześniejsze spadki do -2,3% r/r sa (tj. o 0,3 pp. w porównaniu z poprzednim kwartałem).

2. Popyt na pracę

W III kw. 2015 r. dalszemu powolnemu wzrostowi zatrudnienia, towarzyszyło utrzymywanie się wysokiego tempa wzrostu popytu na pracę. Potwierdzają to dane o ofertach pracy. Badanie popytu na pracę GUS wskazuje jednak na wyhamowanie wzrostu liczby nowo tworzonych miejsc pracy. Przy utrzymaniu wysokiej liczby wakatów może to sugerować pogorszenie efektywności dopasowania popytu i podaży, przy stopniowo słabnącej pozycji pracodawcy.

Praktycznie wszystkie wskaźniki opisujące popyt na pracę wskazywały na kontynuację tendencji wzrostowej w III kw. 2015 r. Liczba niesubsydiowanych („rynkowych”) ofert pracy (Wykres nr 7) zgłoszonych przez pracodawców do urzędów pracy nadal rosła, tym razem w tempie 3,9% kw/kw sa (wobec 7,5% kw/kw sa w II kw. br.).

Wykres nr 7. Liczba ofert w urzędach pracy i Wskaźnik Rynku Pracy BIEC

Źródło: GUS, BIEC, obliczenia NBP.

Wskaźnik Rynku Pracy BIEC¹⁰ – mierzący koniunkturę na rynku pracy – kontynuował zmiany wskazujące na poprawę sytuacji na rynku pracy w tym okresie, osiągając poziom 80,2 (wobec 81,3 sa w II kw. 2015 r.). Również jego zmiany obser-

¹⁰ Wskaźnik Rynku Pracy (WRP) publikowany jest przez BIEC z częstotliwością miesięczną i ma charakter wyprzedzający w stosunku do danych o bezrobociu. Głównym elementem wskaźnika WRP BIEC jest Barometr Ofert Pracy BOP oparty na pomiarze liczby ofert pracy w gazetach i Internecie.

wowane w październiku wskazywały na dalszą poprawę sytuacji na rynku pracy.

Wyniki badania popytu na pracę GUS w III kw. 2015 r. świadczą wprawdzie o utrzymaniu popytu na pracę na relatywnie wysokim poziomie, jednak przy niższym rocznym tempie jego wzrostu. Zgodnie z nimi liczba wolnych miejsc pracy w gospodarce rosła wyraźnie wolniej niż przed kwartałem – w tempie 21,7% r/r (wobec 32,4% r/r w II kw. i 37,6% r/r w I kw. 2015 r.). Wpłynęła na to prawdopodobnie zmniejszająca się od trzech kwartałów – praktycznie do zera – dynamika liczby nowo utworzonych miejsc pracy. Tempo wzrostu liczby nowo utworzonych miejsc pracy obniżyło się z blisko 60,0% r/r w IV kw. 2014 r. do 7,0% r/r w II kw. oraz 0,2% r/r w III kw. 2015 r.¹¹

Wyhamowanie kreacji nowych miejsc pracy, przy utrzymywaniu się relatywnie wysokiego tempa wzrostu liczby wakatów na rynku pracy, może wynikać z coraz dłuższego czasu potrzebnego do znalezienia odpowiedniego pracownika. Związane jest to ze stosunkowo dużym udziałem w strukturze popytu ofert przeznaczonych dla osób o wyższych kwalifikacjach i sprzyja stopniowemu wzmacnianiu pozycji pracownika na rynku pracy.¹²

¹¹ Miejsca pracy utworzone zostały najliczniej w podmiotach prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego (22,1%) lub handlu; napraw pojazdów samochodowych (20,3%). Przeznaczone były głównie dla specjalistów (26,6%), robotników przemysłowych i rzemieślników (15,7%) oraz pracowników usług i sprzedawców (14,4%). W ujęciu netto (tj. po uwzględnieniu zlikwidowanych w tym samym czasie miejsc pracy) liczba nowo utworzonych miejsc pracy rosła w tempie 9,0% r/r, wobec 16,1% r/r w II kw. 2015 r. Zob. „Monitoring rynku pracy – Popyt na pracę w III kw. 2015 r.”, GUS.

¹² Analizy NBP wskazują, że dłuższy czas zapełniania wakatów charakteryzuje miejsca pracy dla osób o wyższych kwalifikacjach, natomiast zdecydowana większość wakatów dla osób o niższych kwalifikacjach zapełniana jest w ciągu 3 m-cy. Por. „Badanie Ankiety Rynku Pracy. Raport 2014” (s. 34): http://www.nbp.pl/publikacje/arp/raport_2014.pdf

Dostępne dane miesięczne o całkowitej liczbie wakatów zgłoszonych przez firmy do urzędów pracy w trakcie pierwszych dwóch miesięcy IV kwartału wskazują na kontynuację tendencji wzrostowej, przy nieco wolniejszej niż w III kwartale dynamice zmian. Po spadku w październiku br. (o 4,0% m/m sa) liczba wakatów w listopadzie br. ponownie wzrosła, tym razem o 2,3% m/m sa. Wzrost ten mógł być jednak – przynajmniej częściowo – związany z pojawieniem się większej liczby subsydiowanych miejsc pracy (charakteryzujących się zazwyczaj większą zmiennością od ofert niesubsydiowanych)¹³.

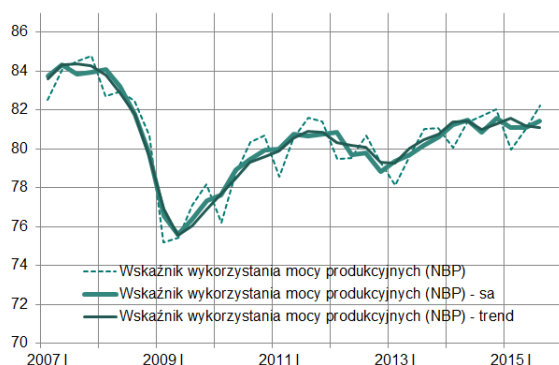
3. Wykorzystanie czynnika pracy w procesach produkcyjnych

Stopień wykorzystania mocy produkcyjnych w III kw. 2015 r. pozostawał relatywnie niski, choć nieznacznie wzrósł w porównaniu z poprzednim kwartałem. Jednocześnie przepracowany czas pracy pozostał w trendzie wzrostowym. Po raz pierwszy od ponad 3 lat za zwiększenie się liczby pracowników najemnych w całości odpowiadał wzrost liczby kontraktów stałych, co w korzystny sposób wpływało na stabilność warunków zatrudnienia.

W III kw. 2015 r. stopień wykorzystania mocy produkcyjnych w przedsiębiorstwach wzrósł nieznacznie do poziomu 81,5% (Wykres nr 8)¹⁴, choć – w warunkach umiarkowanego wzrostu gospodarczego – pozostawał na względnie niskim poziomie. W ujęciu branżowym wykorzystanie mocy produkcyjnych wzrosło w większości sekcji z wyjątkiem energetyki. W szczególności wzrost obserwowany był w przetwórstwie przemysłowym.

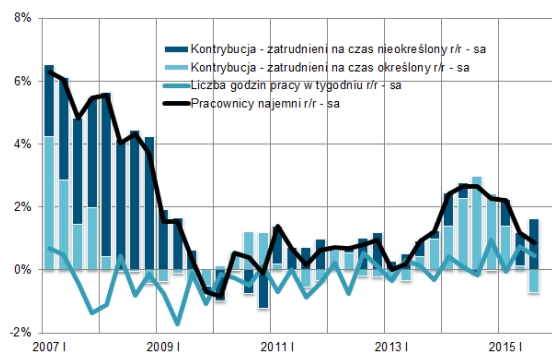
¹³ Informacje o strukturze ofert pracy zgłaszanych do urzędów pracy będą dostępne dopiero pod koniec grudnia br.

¹⁴ Wg wyników SM NBP wzrostowi stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych towarzyszyła pierwsza od kilku kwartałów poprawa prognoz popytu.

Wykres nr 8. Wskaźnik wykorzystania mocy produkcyjnych (sa)

Źródło: dane GUS i dane NBP, obliczenia własne

W III kw. 2015 r., nieznaczniemu wzrostowi stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych towarzyszyło zwiększenie w ujęciu rocznym intensywności wykorzystania czynnika pracy, mierzonej liczbą godzin przeciętnie przepracowanych w tygodniu, tym razem o 0,4% r/r sa. Wprawdzie w ujęciu kwartalnym liczba przepracowanych godzin nieznacznie obniżyła się, jednak stanowiło to jedynie element krótkookresowych wahań, niewpływających na dotychczasową tendencję.

Wykres nr 9. Odsetek pracujących na podstawie kontraktów krótkoterminowych i liczba godzin przepracowanych w tygodniu (sa)

Źródło: dane GUS i dane NBP, obliczenia własne

W rezultacie całkowita liczba przepracowanych godzin wzrosła, zarówno w ujęciu rocznym (1,5% r/r sa wobec 2,0% przed kwartałem), jak i kwartalnym. Wydaje się to zgodne ze wspomnianą wcześniej tendencją do stopniowego niwelowania luki związanej z niedopasowaniem

godzinowym pomiędzy preferowanym i przepracowanym przez pracowników czasem pracy, a która najwyższe wartości przyjmowała w połowie 2013 r. (Wykres nr 1).

W III kw. 2015 r. kontynuowane były zmiany w strukturze rodzajowej kontraktów obserwowane już przed kwartałem, a polegające na stopniowym ograniczaniu udziału mniej stabilnych form zatrudnienia. W tym kwartale po raz pierwszy od ok. 3 lat za łączny przyrost zatrudnienia odpowiadało wyłącznie zwiększenie liczby umów stałych (Wykres nr 9). Roczna dynamika liczby pracujących najemnie w ramach umów na czas nieokreślony wzrosła względem poprzedniego kwartału o 0,7 pp., do poziomu 2,2% r/r sa. W ujęciu kwartalnym przełożyło się to na przyrost o 0,7% kw/kw sa, zaś udział tej formy zatrudnienia w zatrudnieniu ogółem wzrósł do 72,2% (sa). Z kolei liczba kontraktów czasowych¹⁵ trzeci kwartał z rzędu obniżyła się, tym razem o 0,7% kw/kw sa (wobec -1,5% przed kwartałem). Może to być związane po pierwsze ze stopniowym przekształcaniem umów terminowych, zawieranych po III kw. 2013 r., w umowy bezterminowe, po drugie z obserwowaną tendencją do ograniczania skali stosowania umów cywilnoprawnych w kształtowaniu stosunku pracy¹⁶, m.in. w rezultacie poprawiającej się pozycji negocjacyjnej pracowników.

¹⁵ Na podstawie BAEL możliwa jest identyfikacja osób pracujących na umowę zawartą na czas określony, tj. z określonym terminem zakończenia kontraktu. Kategoria ta obejmuje także inne niż umowa o pracę formy zatrudnienia np. umowy cywilno-prawne, umowy ustne, jak również część pracujących w „szarej strefie”.

¹⁶ Wg danych GUS liczba osób, z którymi w okresie od 1 I do 31 XII roku sprawozdawczego zawarto umowę zlecenia (a które nie były nigdzie zatrudnione na podstawie umowy o pracę) obniżyła się w 2014 r. o 55,3 tys. w ujęciu rocznym, do poziomu 965,9 tys. W przypadku umów o dzieło spadek wyniósł 24,2 tys., a liczba tego rodzaju umów obniżyła się do 202,8 tys. Zob.: „Pracujący w gospodarce narodowej w 2014 r.”, GUS, Warszawa, październik 2015.

4. Oczekiwane zmiany zatrudnienia

Wyniki Badania Koniunktury NBP¹⁷ wskazują na poprawiające się perspektywy utrzymania wzrostu zatrudnienia w przedsiębiorstwach w IV kw. 2015 r.

Kontynuacja wzrostowej tendencji zatrudnienia obserwowana w III kw. 2015 roku znajduje potwierdzenie także w wynikach Szybkiego Monitoringu NBP (SM NBP). Wg SM NBP prognozy zmian zatrudnienia na IV kw. br. lekko poprawiły się względem ubiegłego kwartału. Wskaźnik prognoz zatrudnienia od 2 lat przyjmuje przy tym wartości dodatnie, zachowując łagodnie rosnącą tendencję, z niewielkimi odchyleniami krótkookresowymi. Oznacza to, że przedsiębiorstwa nadal częściej planują zwiększać, niż zmniejszać zatrudnienie. Na możliwość dalszego niewielkiego wzrostu dynamiki zatrudnienia w IV kw. wskazywały też badania ankietowe realizowane przez inne ośrodki badawcze, przy nieznacznym wzroście prawdopodobieństwa stabilizacji poziomu zatrudnienia na początku przyszłego roku¹⁸.

Wg SM NBP prognozy zatrudnienia na kolejny kwartał poprawiły się zarówno w przypadku przedsiębiorstw prywatnych, jak i publicznych, mimo, że w sferze publicznej utrzymała się nieznaczna przewaga redukcji zatrudnienia. W sektorze prywatnym prognozy uległy wyraźnej poprawie, w szczególności w podmiotach z przewagą kapitału zagranicznego.

Pod względem optymizmu prognoz ponownie wzrosła przewaga eksporterów nad firmami zorientowanymi wyłącznie na rynek krajowy. Natomiast w ujęciu branżowym, największy optymizm prezentowało przetwórstwo przemysłowe oraz usługi, w szczególności zaś handel. Najwyraźniejszą poprawę odnotowało z kolei budownictwo, gdzie – po spadkach przed kwartałem – przewidywany jest w końcu niewielki wzrost zatrudnienia. W podziale wg wielkości podmiotów, najsilniejszym wzrostem wskaźnika zatrudnienia na IV kwartał charakteryzowały się małe i średnie przedsiębiorstwa. Jednoczesne pogorszenie planów zatrudnienia w dużych podmiotach doprowadziło do zrównania tempa wzrostu liczby pracowników przewidywanego w kolejnym okresie.

¹⁷ Dane z „Szybkiego Monitoringu NBP w III kw. 2015”, NBP, październik 2015 r.

¹⁸ Zarówno badania firmy *Manpower* jak i *Randstat* wskazywały na dalszą poprawę prognoz dot. zatrudnienia w IV kw. 2015 r. Jednak dostępne już prognozy na I kw. 2016 r. nieznacznie różniły się. Prognozy *Randstat* były przy tym nieco mniej optymistyczne i wskazywały na niewielki spadek odsetka firm planujących zwiększanie zatrudnienia. *Manpower* wskazywał z kolei na kontynuację dotychczasowej tendencji wzrostowej także na początku przyszłego roku.

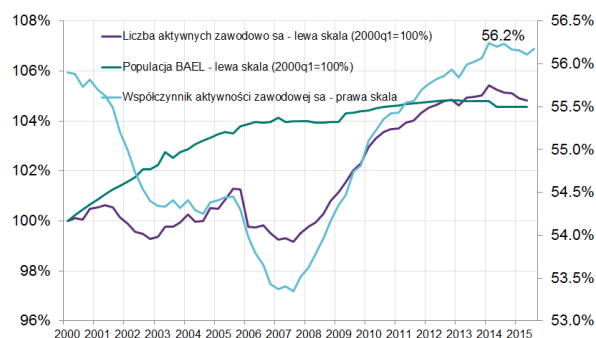
Podaż pracy i bezrobocie

1. Podaż pracy

W III kw. 2015 r. współczynnik aktywności zawodowej wzrósł w ujęciu kwartalnym o 0,1 pp. i ukształtował się na poziomie równym 56,2%, sa. Do zahamowania spadku WAZ przyczyniła się w głównej mierze ponownie rosnąca aktywność osób w wieku przedemerytalnym.

W III kw. 2015 r. zanotowano nieznaczny spadek populacji BAEL (-0,2% r/r, sa). Pierwszy raz w tym roku na dodatnim poziomie ukształtowała się natomiast kwartalna dynamika liczby osób aktywnych zawodowo (0,1% kw/kw, sa), choć jej roczne tempo wzrostu nadal pozostawało ujemne (-0,2% kw/kw, sa). Poziom współczynnika aktywności zawodowej wyniósł, podobnie jak w III kw. 2014 r., 56,2%, sa (Wykres nr 10) i tym samym był o 0,1 pp. wyższy niż w ubiegłym kwartale.

Wykres nr 10. Liczba aktywnych zawodowo, współczynnik aktywności zawodowej i populacja BAEL (sa)

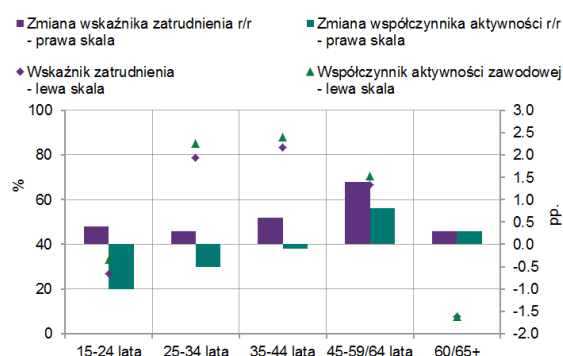

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP

Po jednorazowym spadku w zeszłym kwartale, w III kw. 2015 r. zaobserwowano wzrost WAZ w grupie osób w wieku przedemerytalnym (o 0,8 pp. r/r). Nieco słabszą poprawę tego wskaźnika zanotowano także wśród osób powyżej 60/65 roku życia (0,3 pp. r/r). Wzrost ten może wynikać ze stopniowego podnoszenia wieku emerytalnego.

W pozostałych grupach wiekowych WAZ obniżył się, a jego spadek był najsilniejszy wśród najmłodszych uczestników rynku pracy (Wykres nr 11).

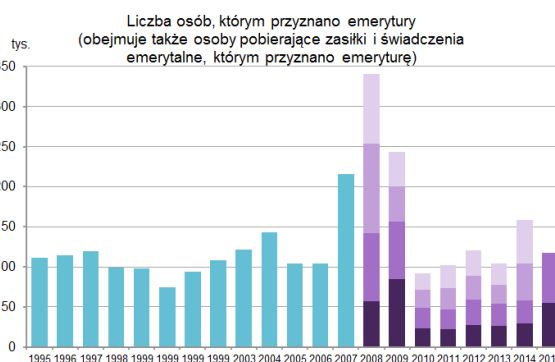
Wykres nr 11. Współczynnik aktywności zawodowej (%), wskaźnik zatrudnienia (%) oraz ich zmiany (r/r w pp.) wg grup wieku

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP

W III kw. 2015r. obserwowano dalszy, choć nieco słabszy niż w poprzednim kwartale, wzrost wskaźnika zatrudnienia (o 0,5 pp. r/r do 52,4%). Jego poprawę zanotowano we wszystkich grupach wiekowych. Najsilniej wskaźnik zatrudnienia wzrósł w grupie osób w wieku przedemerytalnym (1,4 pp. r/r).

Wykres nr 12. Liczba osób, którym przyznano emerytury

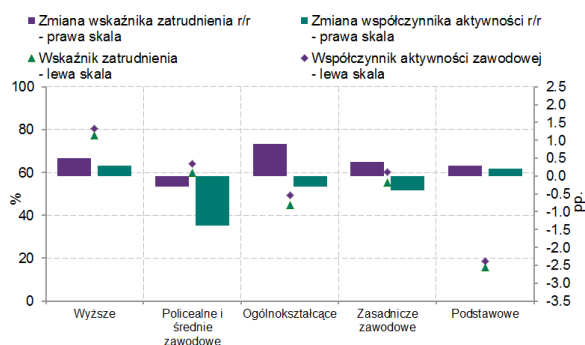

Źródło: dane ZUS, zestawienie NBP. Począwszy od 2007r. kolorami oznaczono kolejne kwartały. Dane obejmują także osoby pobierające zasiłki i świadczenia emerytalne, którym przyznano emeryturę.

W II kw. 2015 r. w dalszym ciągu na relatywnie wysokim poziomie kształtowała się liczba osób przechodzących na emeryturę. Liczba nowo przyznanych świadczeń emerytalnych wyniosła prawie 63 tys. i tym samym była ponad dwukrotnie wyższa niż w analogicznym okresie poprzedniego roku (Wykres nr 12). Wzrost ten jest spójny z długoterminowymi projekcjami emerytalnymi, zgodnie z którymi liczba osób przechodzących na emeryturę będzie w kolejnych latach pozostawać na wysokim poziomie, pomimo systematycznego podwyższania wieku emerytalnego.

Po raz pierwszy od połowy 2011 r. wzrosła aktywność zawodowa osób z wykształceniem podstawowym (o 0,2 pp. r/r). Poprawę WAZ obserwowano także w grupie osób z wykształceniem wyższym (Wykres nr 13). Najsilniejsze obniżenie aktywności zawodowej zanotowano wśród absolwentów szkół policealnych i średnich zawodowych (-1,4 pp. r/r). Grupa ta była także jedyną grupą wykształcenia, w której obniżył się wskaźnik zatrudnienia.

Wykres nr 13. Współczynnik aktywności zawodowej (%), wskaźnik zatrudnienia (%) oraz ich zmiany (r/r w pp.) wg wykształcenia wieku

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP

2. Bezrobocie

Kolejny kwartał z rzędu obserwowano spadek zarówno liczby zarejestrowanych bezrobotnych, jak i obu miar stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 10,2%, sa, natomiast stopa bezrobocia BAEL obniżyła się o 0,1 pp. kw/kw do poziomu 7,5%, sa¹⁹. Wyhamowanie spadku aktywności zawodowej oraz mniejszy niż przed kwartałem wzrost liczby pracujących sprawiły jednak, że obserwowane w III kw. br. spadki stopy bezrobocia były znacznie słabsze niż w poprzednim kwartale.

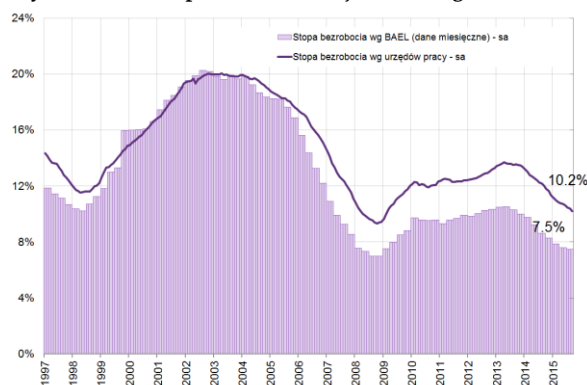
W III kw. 2015 r. w dalszym ciągu obserwowano spadek obu miar stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia BAEL obniżyła się w stosunku do poprzedniego kwartału o 0,1 pp. i ukształtowała się na poziomie 7,5%, sa. Stopa bezrobocia rejestrowanego spadła o 0,4 pp. kw/kw, sa i wyniosła 10,2%, sa (Wykres nr 14).

Zgodnie z danymi z rejestrów urzędów pracy, liczba zarejestrowanych bezrobotnych obniżyła się w III kw. br. o 283 tys. r/r, sa i 63 tys. kw/kw, sa (wobec spadków o odpowiednio 290 tys. r/r, sa i 40 tys. kw/kw, sa w II kw. br.). Na dalsze, choć zdecydowanie słabsze niż w poprzednich kwartałach, spadki liczby osób bezrobotnych wskazują także dane BAEL. W ujęciu rocznym liczba bezrobotnych BAEL obniżyła się o ponad 224 tys., sa, co stanowiło ok. 15% populacji bezrobotnych. W porównaniu do II kwartału 2015 r. liczba osób bezrobotnych była niższa o 31 tys., sa (wobec spadku o 62 tys., sa w poprzednim kwartale).

¹⁹ Usuwania czynnika sezonowego jest procedurą statystyczną obciążoną błędem ze względu na stochastyczny charakter zaburzeń. Jak wskazano w Raporcie kwartalnym w II kw. 2010 (Ramka 4), dopiero gdy różnica pomiędzy kolejnymi wartościami odsezonowanymi przekracza ok. 0.5 pp., można mieć pewność dotyczącą kierunku zmian pomiędzy ostatnimi obserwacjami szeregu. W przypadku mniejszych różnic, w sensie statystycznym, te oszacowania nie wskazują na istotną zmianę stopy bezrobocia.

W stosunku do III kw. 2014 r. stopa bezrobocia BAEL obniżyła się o 1,1 pp., sa. Zmiana ta była jednak wyraźnie mniejsza niż w poprzednim kwartale, w którym bezrobocie obniżyło się w ujęciu rocznym o 1,7 pp., sa. Spowolnienie spadku stopy bezrobocia spowodowane było przede wszystkim wyhamowaniem malejących tendencji współczynnika aktywności zawodowej. Łagodnie zmniejszył się także wkład liczby osób pracujących, która w III kw. 2015 r. rosła wolniej niż w poprzednim okresie.

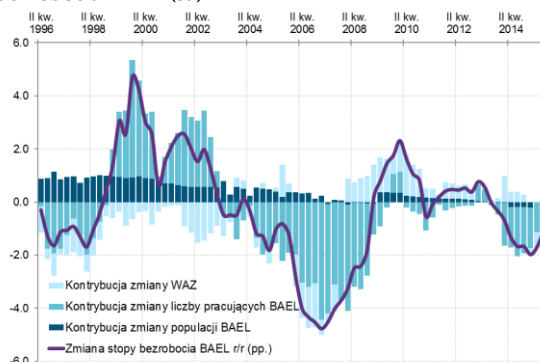
Wykres nr 14. Stopa bezrobocia rejestrowanego i BAEL, sa

Źródło: dane GUS, MPiPS, obliczenia NBP

W III kw. 2015 r. nieznacznie obniżył się odsetek zarejestrowanych bezrobotnych bez prawa do pobierania zasiłku. W porównaniu do ubiegłego kwartału był on o 0,6 pp. niższy i ukształtował się na poziomie równym 85,6%.

Wykres nr 15. Dekompozycja zmian rocznych (w pp.) stopy bezrobocia BAEL (sa)

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP

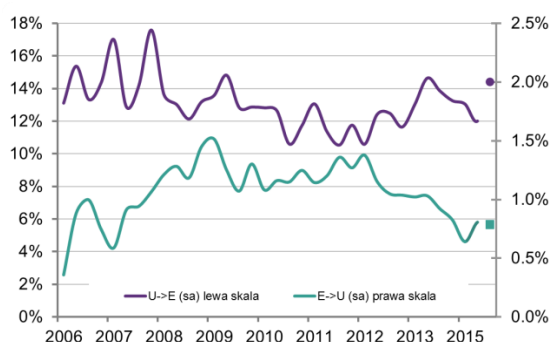
Miesięczne dane z rejestrów powiatowych urzędów pracy wskazują na dalszy spadek liczby wyrejestrowanych bezrobotnych w ujęciu rocznym (5,4% r/r, sa) oraz jej łagodny wzrost w porównaniu do poprzedniego kwartału (1,3% kw/kw, sa). Na niezmiennym poziomie pozostał natomiast odsetek wyrejestrowań z powodu podjęcia zatrudnienia, który, podobnie jak przed kwartałem, ukształtował się na poziomie ok. 49,1%, sa wszystkich skreśleń z rejestrów. Jednocześnie, zarówno w ujęciu kwartalnym, jak i rocznym, zmniejszyła się liczba nowych zarejestrowani w urzędach pracy. Zmianom tym towarzyszył dalszy wzrost subsydiowanych ofert pracy (30,1% r/r, sa oraz 8,6% kw/kw, sa) oraz ofert rynkowych (16,5% r/r, sa oraz 3,9% kw/kw, sa).

Przepływy na rynku pracy

W III kw. br. silnie wzrosło prawdopodobieństwo znalezienia pracy²⁰. Prawdopodobieństwo utraty pracy pozostało niskie, ale spadek liczby bezrobotnych był hamowany przez dużo niższy, niż w poprzednich kwartałach, odpływ z bezrobocia do nieaktywności zawodowej²¹.

Przepływy pomiędzy pracą (E) i bezrobociem (U) w największym stopniu determinują zmiany na rynku pracy. W III kw. 2015 roku prawdopodobieństwo znalezienia pracy wzrosło, a utraty pracy utrzymało się na niskim poziomie.

Wykres nr 16. Prawdopodobieństwa przejścia osoby bezrobotnej do zatrudnienia (U->E) oraz przejścia osoby zatrudnionej do bezrobocia (E->U)

Źródło: Obliczenia NBP na podstawie danych GUS

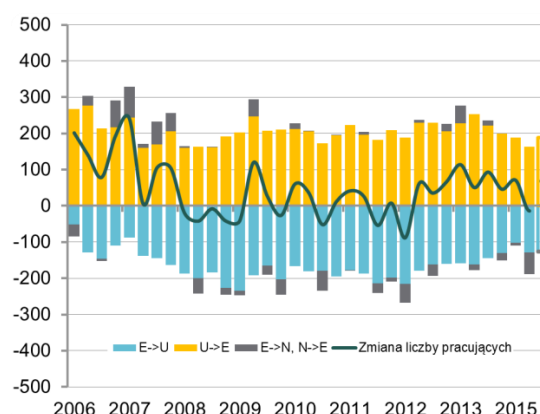
Po jedno-kwartalnym zahamowaniu wzrostu w III kw. br. liczba osób pracujących ponownie zaczęła wzrastać w tempie zbliżonym do obserwowanego od 2013 roku (U->E, Wykres nr 16).

²⁰ Obserwacje te oparte są na wstępnych danych BAEL (przypis 1, s. 3), które mogą ulec zmianie. Wy tłumaczenie tych pozornie sprzecznych danych jest jednak możliwe bez kwestionowania wiarygodności danych (ramka nr 1)

²¹ Ostatnia obserwacja przepływów pomiędzy dwoma kwartałami oszacowane na podstawie publikacji GUS i natężenia przepływów we wcześniejszym okresie. Spójność przepływów z danymi makro (uwzględniającymi korektę o NSP 2011) zapewniona za pomocą procedury IPF. Szerzej nt. metody zob. Aneks (pkt III). Wcześniejsze przepływy wyznaczone na podstawie mikrodanych BAEL – obserwacji tych samych osób w kolejnych kwartałach oraz korygowane w celu uzyskania zgodności z obserwacjami reprezentatywnymi dla populacji.

Źródłem wzrostu zatrudnienia był wzrost liczby osób przyjętych do pracy (Wykres nr 17), przy utrzymującej się na niskim poziomie liczbie osób zwolnionych oraz bilansującymi się napływami (np.: absolwentów) i odpływami (np.: na emeryturę) z nieaktywności.

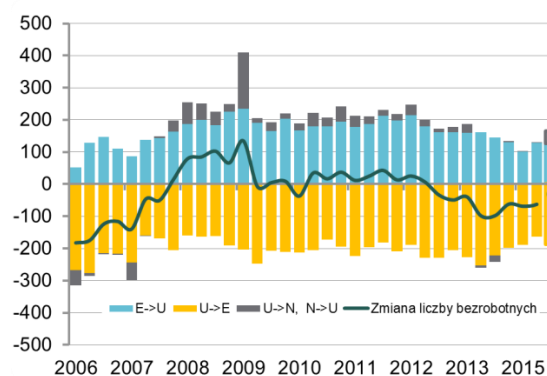
Wykres nr 17. Kwartalne zmiany pracujących –przepływy (w tys., sa)

Źródło: Obliczenia NBP na podstawie danych GUS

Spadek liczby bezrobotnych na skutek odpływów do zatrudnienia ponownie zaczął być równoważony przez dodatni napływ netto do bezrobocia nowych osób spoza rynku pracy (Wykres nr 18). Po ich uwzględnieniu kwartalny spadek liczby osób bezrobotnych okazał się najniższy od 2012 roku.

Wykres nr 18. Kwartalne zmiany bezrobocia –przepływy (w tys., sa)

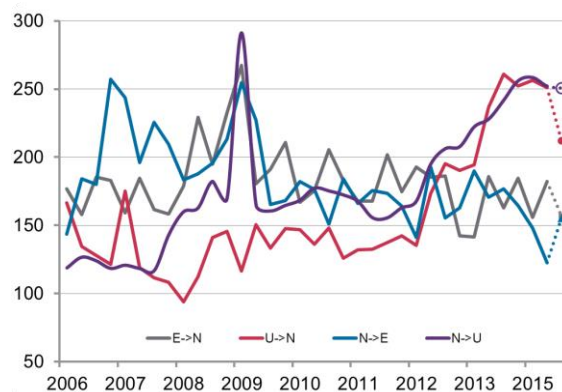

Źródło: Obliczenia NBP na podstawie danych GUS

Dokładniejsza analiza przyptywów z i do nieaktywności zawodowej (Wykres nr 19) wskazuje, że

za wzrost aktywności zawodowej w ostatnim kwartale odpowiadają przepływy pomiędzy nieaktywnością i bezrobociem. Największy wpływ miał silny spadek prawdopodobieństwa odpływu do nieaktywności, odzwierciedlający słabnący wraz z poprawą sytuacji na rynku pracy tzw. efekt zniechęcenia bezskutecznym poszukiwaniem pracy. Należy przy tym zauważyć, że napływ do bezrobocia nowych osób spoza aktywności zawodowej (osoby rozpoczynające poszukiwanie pracy) pozostaje na stabilnym i wysokim poziomie. Natomiast przepływy pomiędzy pracą a nieaktywnością ponownie zaczęły się równoważyć po okresie zahamowania napływu związanego z szybką znajdywaniem pracy przez osoby do tej pory nieaktywne zawodowo.

Wykres nr 19. Kwartalne przepływy pomiędzy nieaktywnością a pracą i bezrobociem (w tys., sa)

Źródło: Obliczenia NBP na podstawie danych GUS

Wynagrodzenia, wydajność i koszty pracy

W III kw. 2015 r. dynamika wynagrodzeń w gospodarce obniżyła się drugi kwartał z rzędu. Jednocześnie wzrosła dynamika wydajności pracy, co skutkowało obniżeniem się dynamiki ULC.

1. Wynagrodzenia

Dynamika wynagrodzeń obniżyła się w III kw. 2015 r. i wyniosła 3,0% r/r (wobec 3,1% r/r w II kw. 2015 r.). Jednocześnie dynamika ta ukształtowała się poniżej dynamiki płac w sektorze przedsiębiorstw, która w III kw. 2015 r. wzrosła do 3,6% r/r, głównie na skutek przyspieszenia dynamiki wynagrodzeń w sektorach przemysłowych i budownictwie. Do spadku dynamiki wynagrodzeń w GN mogło się przyczynić obniżenie dynamiki płac w podmiotach zatrudniających do 9 osób, na które wskazują szacunki IE. (Tabela nr 1). Również wyniki Szybkiego Monitoringu sugerują niższe tempo wzrostu płac w małych firmach, w tym w mikropodmiotach.²²

Tabela nr 1. Dynamika wynagrodzeń w gospodarce i jej sekcjach r/r (zgodne z PKD 2007)

	2013			2014				2015		
	2q	3q	4q	1q	2q	3q	4q	1q	2q	3q
Gospodarka*	3,3	4,0	3,6	4,2	3,5	3,5	3,1	4,1	3,1	3,0
Rolnictwo	2,3	4,6	0,1	4,6	2,3	2,5	5,3	7,7	0,1	10,6
Sektor przedsiębiorstw	2,9	3,3	3,3	4,2	4,1	3,3	3,3	4,0	3,0	3,6
Usługi finansowe	0,2	3,2	9,2	6,4	0,5	4,8	-5,6	7,3	2,5	3,5
Nauka i technika	4,8	3,9	4,4	2,8	3,5	3,6	4,7	5,9	3,7	5,3
Administracja	3,2	3,5	2,0	2,5	3,7	3,0	3,2	3,0	1,8	2,7
Edukacja	4,4	6,0	3,9	3,8	3,1	1,3	3,8	2,6	2,9	3,7
Ochrona zdrowia	2,0	2,3	3,5	2,1	2,4	3,4	1,4	3,1	2,2	1,6
Mikropodmioty i reszta GN**	4,2	7,4	3,9	10,7	6,6	13,0	13,6	12,9	7,8	0,1

*Dane dla pełnej zbiorowości; ** Kolorem czerwonym oznaczono szacunki IE.

Dynamika przeciętnych wynagrodzeń w ujęciu realnym w III kw. 2015 r. obniżyła się na skutek spadku dynamiki wynagrodzeń nominalnych, przy jednoczesnym wzroście inflacji mierzonej

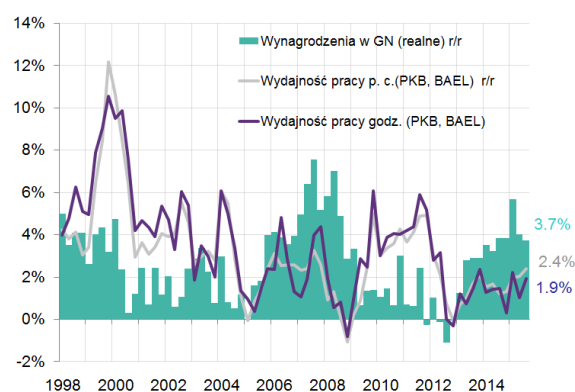
CPI (do -0,7% r/r z -0,9% r/r w II kw. 2015 r.) i wyniosła 3,8% r/r wobec 4,1% r/r w II kw. 2015 r.

W stosunku do III kw. 2015 r. plany podniesienia wynagrodzeń na IV kw. 2015 r. zadeklarował nieco wyższy odsetek przedsiębiorców ankietowanych w ramach SM NBP (16,7% po korekcie sezonowej).

2. Wydajność oraz jednostkowe koszty pracy (ULC)

Dynamika wydajności pracy w przypadku rachunku opartego na danych BAEL wzrosła, na skutek przyspieszenia dynamiki PKB przy obniżeniu się dynamiki liczby pracujących, i liczona na jednego zatrudnionego (p.c.) wyniosła 2,4% r/r (wobec 2,1% r/r w II kw. 2015 r.) (Wykres nr 20). Jednocześnie dynamika wydajności kolejnego kwartału z rzędu ukształtowała się powyżej średniej z ostatnich trzech lat.

Wykres nr 20. Zmiany wydajności pracy a wzrost płac realnych wg BAEL²³

Źródło: GUS, obliczenia NBP.

²² „Szybkiego Monitoringu NBP w III kw. 2015”, NBP, październik 2015 r.

²³ Do kalkulacji tempa wzrostu wydajności pracy na zatrudnionego (p.c.) wykorzystano realną dynamikę PKB oraz dynamikę liczby pracujących wg BAEL. W przypadku wydajności godzinowej (p.h.) posłużono się realnym tempem wzrostu PKB oraz dynamiką łącznie przepracowanego czasu, stanowiącego iloczyn liczby pracujących wg BAEL oraz przeciętnej przepracowanej liczby godzin w tygodniu wg BAEL.

Wciąż tempo wzrostu wydajności utrzymuje się poniżej tempa wzrostu płac, zarówno w ujęciu realnym jak i nominalnym. Jednocześnie w przypadku płac nominalnych i realnych rozbieżności pomiędzy tempami ich wzrostu a tempem wzrostu wydajności w III kw. 2015 w dalszym ciągu stopniowo zmniejszały się.

Dynamika wydajności liczona na godzinę pracy wzrosła, w stosunku do II kw. 2015 r., do 1,9% r/r na skutek wzrostu dynamiki PKB przy jednoczesnym obniżeniu się dynamiki całkowitej liczby przepracowanych godzin. Była ona również niższa od dynamiki płac realnych.

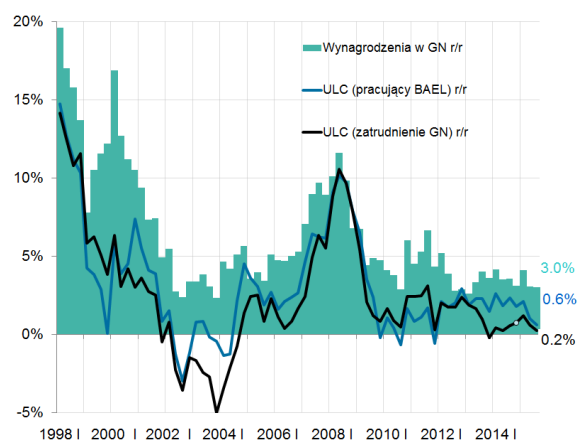
W III kw. 2015 r. dynamika jednostkowych kosztów pracy (przy pomiarze na podstawie BAEL) obniżył się i wyniosła 0,6% r/r (wobec 1,0% r/r w II kw. 2015 r.), na skutek dalszego spadku dynamiki płac, przy jednoczesnym wzroście dynamiki wydajności. Jednocześnie, dynamika ULC r/r drugi kwartał z rzędu ukształtowała się poniżej średniej liczonej od połowy 2009 r.

Dynamika jednostkowych kosztów pracy na podstawie informacji o liczbie zatrudnionych w GN również obniżyła się i wyniosła 0,2% r/r (wobec 0,6% r/r w II kw. 2015 r.) (Wykres nr 22).

Analizy produktywności w ujęciu branżowym wskazuje na wzrost wydajności w usługach rynkowych na skutek wzrostu dynamiki wartości dodanej brutto przy jednoczesnym obniżeniu się dynamiki zatrudnienia (do 1,2% r/r sa). W przemyśle zmiany zatrudnienia w III kw. 2015 r. odbiegały od zmian tempa wzrostu WDB. Dynamika zatrudnienia nieznacznie przyspieszyła (do 1,4% r/r sa), a dynamika WDB obniżyła się, co skutkowało spadkiem wydajności pracy w tym sektorze. W przypadku budownictwa wzrostowi dynamiki WDB w III kw. 2015 r. towarzyszył wzrost dynamiki zatrudnienia choć w dalszym ciągu utrzymuje się ona na ujemnym po-

ziomie (-5,1% r/r sa). Przełożyło się to na spadek dynamiki wydajności pracy (Wykres nr 22)²⁴.

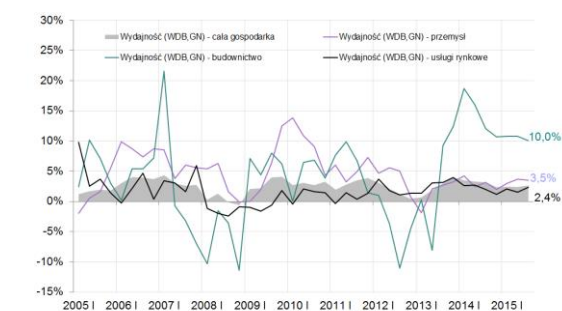
Wykres nr 21. Wzrost ULC a wzrost płac nominalnych w gospodarce narodowej

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Wg wyników Szybkiego Monitoringu NBP w III kw. 2015 r. zmniejszył się odsetek firm, w których wydajność rosła wolniej niż wynagrodzenia. Wciąż utrzymuje się zdecydowana przewaga przedsiębiorstw, w których wydajność rosła szybciej od płac.

Wykres nr 22. Zmiany r/r wydajności w sekcjach GN

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

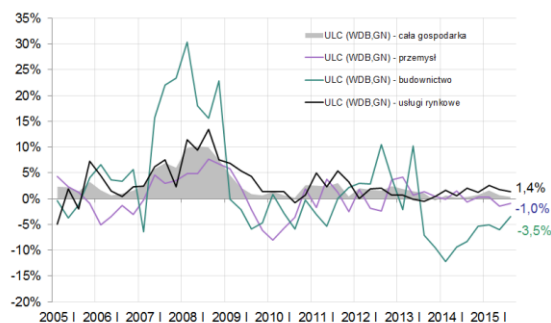
Analiza jednostkowych kosztów w ujęciu branżowym wskazuje, iż w przypadku usług rynko-

²⁴ W przypadku analizy po sektorach do wyliczenia zmian w wydajności i ULC użyto wartości dodanej brutto (WDB).

wych dynamika ULC obniżyła się na skutek wzrostu dynamiki wydajności pracy przy stosunkowo mniejszym wzroście dynamiki płac. Wciąż jednak dynamika jednostkowych kosztów pracy w tym sektorze jest stosunkowo wysoka w porównania do dynamiki w przemyśle i budownictwie. W przypadku przemysłu dynamika ULC wzrosła na skutek obniżenia się dynamiki wydajności pracy przy wzroście dynamiki płac. Jednocześnie dynamika ULC w tym sektorze drugi kwartał z rzędu utrzymuje się ujemnym poziomie. Również w przypadku budownictwa dynamika ULC wciąż utrzymuje się na ujemnym poziomie choć w III kw. 2015 r. kontynuowała trend wzrostowy na skutek wzrostu dynamiki

płac przy jednoczesnym obniżeniu się dynamiki wydajności pracy (Wykres nr 23).

Wykres nr 23. Wzrost ULC w sekcjach GN

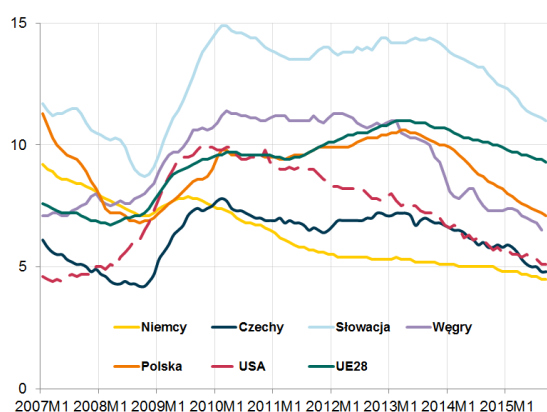
Źródło: GUS, obliczenia NBP.

Rynek pracy w Polsce na tle wybranych krajów

W dalszym ciągu poprawia się sytuacja na rynkach pracy w UE: rośnie dynamika zatrudnienia i obniża się stopa bezrobocia. Jeszcze szybsza poprawa następuje w USA.

W skali całej UE kontynuowana jest tendencja poprawy sytuacji na rynkach pracy. W III kw. 2015 r. dynamika roczna zatrudnienia utrzymała się na poziomie 1,0% r/r i była nieco niższa niż w analogicznym okresie w Polsce (1,1% r/r). W ujęciu kwartalnym dynamika zatrudnienia w UE w II kw. 2015 r. nieznacznie obniżyła się do 0,2% kw/kw (w porównaniu do -0,1% kw/kw dla Polski). W przypadku ujęcia sektorowego tempo wzrostu liczby osób zatrudnionych w budownictwie drugi kwartał z rzędu ukształtowało się na dodatnim poziomie (0,3% r/r w II kw. 2015 r.). Jednocześnie dynamika zatrudnienia w przemyśle obniżyła się w II kw. 2015 r. i wyniosła 0,3% r/r. Również dynamika zatrudnienia w usługach obniżyła się i wyniosła 1,1% w II kw. 2015 r.

Wykres nr 24. Zharmonizowana stopa bezrobocia w wybranych krajach

Źródło: Eurostat.

Również stopa bezrobocia wskazuje na stopniową poprawę sytuacji na rynkach pracy w UE. Kategoria ta charakteryzuje się powolnym trendem spadkowym – w październiku 2015 r. stopa

bezrobocia wyniosła 9,3% (w porównaniu do 7,0% dla Polski).

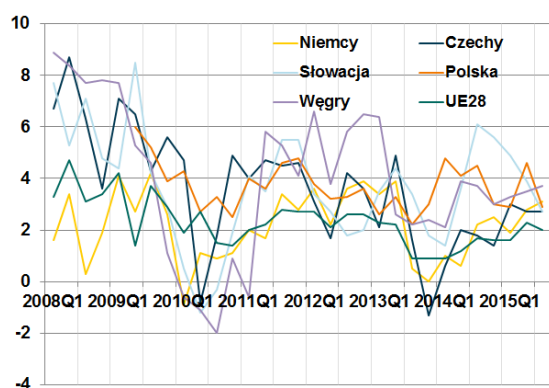
W dalszym ciągu zmniejszają się rozbieżności pomiędzy poszczególnymi krajami członkowskimi UE, ale wciąż są one bardzo wysokie. Z jednej strony niektóre kraje cechują się historycznie niską stopą bezrobocia, wynoszącą poniżej 4,5% (Niemcy). Z drugiej strony część krajów członkowskich charakteryzuje się w dalszym ciągu wysokimi (powyżej 20%), choć powoli malejącymi stopami bezrobocia (Hiszpania, Grecja). Jednocześnie w krajach tych stopniowo wzrasta dynamika zatrudnienia, która od II kw. 2014 r. kształtuje się na dodatnich poziomach.

Wciąż utrzymują się wysokie różnice w stopach bezrobocia wśród osób w grupie wieku 15-24 lata: niektóre kraje (Austria, Niemcy, Holandia) cechują się stopą bezrobocia dla tej grupy wieku poniżej 10,5%. Natomiast w przypadku Hiszpanii i Grecji stopa ta jest bliska 50%. Wysokie różnice widoczne są także w przypadku długotrwałego bezrobocia (powyżej 12 miesięcy): w takich krajach jak Austria i Niemcy odsetek osób długotrwale bezrobotnych nie przekracza 2,1% aktywnych zawodowo. Natomiast w przypadku Hiszpanii i Grecji odsetek ten wynosi odpowiednio 11,8% i 18,2%.

Według danych Eurostatu dynamika kosztów pracy²⁵ w sferze rynkowej w Polsce obniżyła się w II kw. 2015 r. i wyniosła 2,9% r/r. Przeciętna dynamika kosztów pracy w sferze rynkowej w UE w II kw. 2015 r. również obniżyła się, do 2,0% r/r.

²⁵ Koszty pracy obejmują płacowe i pozapłacowe składniki wynagrodzeń wraz ze składkami oraz podatkami (z pominięciem transferów powiększających wynagrodzenia). Koszty dotyczą sfery rynkowej gospodarki – tzn. z pominięciem usług.

Wykres nr 25. Indeks kosztów pracy dla sfery rynkowej gospodarki (r/r, odsezonowany i skorygowany o liczbę dni pracy)

Źródło: Eurostat.

Na dalszą poprawę sytuacji na rynku pracy w skali całej UE w IV kw. 2015 r. może wskazywać kilka czynników. W dalszym ciągu dynamika liczby godzin pracy przepracowanych przez pracowników agencji pracy tymczasowej utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie - w całej UE dynamika ta we wrześniu 2015 r. wyniosła 5,8% r/r.²⁶ Jednocześnie w przypadku planowanych zmian zatrudnienia w III kw. 2015 r. dominuje kreacja miejsc pracy nad destrukcją.²⁷ Wzrosły również oczekiwania dotyczące zatrudnienia w usługach i budownictwie a ustabilizowały się oczekiwania dla przemysłu²⁸.

Na tle UE sytuacja na rynku pracy w Stanach Zjednoczone poprawia się w szybszym tempie. Wciąż maleje stopa bezrobocia, głównie na skutek wzrostu zatrudnienia (w listopadzie 2015 r. stopa bezrobocia wyniosła 5,0%). Jednocześnie współczynnik aktywności zawodowej obniżył się w ostatnich miesiącach i w listopadzie 2015 r. wyniósł 62,5%, kształtując się poniżej swojej 36-miesięcznej średniej wynoszącej 63,0%.

Kraje regionu Europy Śr.-Wsch. (Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Słowacja, Węgry) są mniej zróżnicowane pod względem sytuacji na rynkach pracy od krajów UE ogółem. W dalszym ciągu we wszystkich krajach regionu maleje stopa bezrobocia i rośnie dynamika zatrudnienia. Jednocześnie najwyższa stopa bezrobocia występuje na Słowacji. (Wykres nr 24).

Dynamika kosztów pracy w sferze rynkowej w krajach regionu Europy Śr.-Wsch. w II kw. 2015 r. obniżyła się lecz wciąż była wyższa od przeciętnej dla całej UE (Wykres nr 25). Najwyższa dynamika kosztów pracy występowała na Węgrzech i wyniosła 3,7% r/r.

²⁶ „Eurociett Agency Work Business Indicator November 2015”.

²⁷ „European Restructuring Monitor quarterly October 2015”.

²⁸ „European Business Cycle Indicators 3rd Quarter 2015”

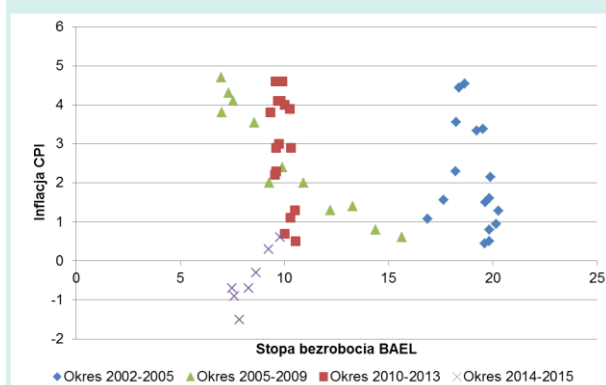
Analizy pogłębione

Ramka 1. Czy krzywa Philipsa w Polsce zanikła?

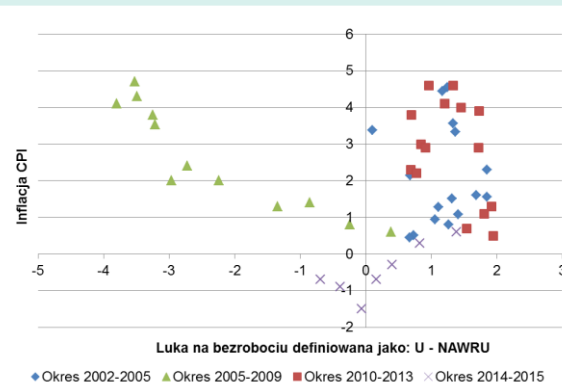
Relatywnie niska stopa bezrobocia przy jednoczesnej ujemnej inflacji skłaniają do pytania o kształt krzywej Philipsa. W Polsce, podobnie jak w wielu innych krajach, obserwowana negatywna zależność między bezrobociem i inflacją (nazywana krzywą Philipsa) nie miała w przeszłości symetrycznego charakteru. W latach 2006-2009, wraz z poprawą koniunktury spadało bezrobocie i wzrastała inflacja. Niemniej, w okresach gorszej sytuacji na rynku pracy (okresy 2002-2005, 2009-2013) inflacja nie była skorelowana z bezrobociem (a krzywa Philipsa była w zasadzie pionowa). W okresie 2014-2015 zależność ta była z kolei zakłócona silnym szokiem podażowym (spadkiem cen surowców, prowadzącym do deflacji).

Różnie definiowana krzywa Philipsa pozostaje od dziesiątków lat punktem odniesienia dla dyskusji o rynku pracy i polityce pieniężnej. W swojej pierwotnej postaci (Philips, 1969) ilustruje negatywną zależność pomiędzy stopą bezrobocia a wzrostem wynagrodzeń (inflacją wynagrodzeń). W kolejnych publikacjach zależność ta została rozszerzona o konsekwencje wzrostu płac dla inflacji cen. Krzywa Philipsa do lat 1970-tych była zjawiskiem na tyle łatwym do obserwacji, że stopniowo uznano ją za jeden z kluczowych faktów empirycznych w makroekonomii. W kolejnych dekadach zależność ta stała się jednak obiektem krytyki. Historię dyskusji związanej z rozwojem krzywej Philipsa przedstawił np. Grabia (2014). Szczególnie okres stagflacji (jednocześnie wysokiej inflacji i bezrobocia spowodowanej gwałtownym wzrostem cen paliw w latach 1970-tych) pokazał, że zależność opisywana krzywą Philipsa jest możliwa do obserwacji w przypadku występowania w gospodarce jedynie szoków popytowych, a sama zależność zanika, jeśli gospodarka dotknięta jest innymi rodzajami zaburzeń. W ostatnich dekadach zwracano także uwagę, że proces globalizacji może wypłaszczać krzywą Philipsa (Iakowa, 2007). Z powyższych powodów obserwacja zależności postulowanych przez krzywą Philipsa jest także dyskutowana w kontekście następstw kryzysu ekonomiczno-finansowego w 2009 roku (Gordon, 2013)

Wykres 1. Krzywa Philipsa (zależność bezrobocia i inflacji)

Wykres 2. Zależność luki na bezrobociu (U-NAWRU) i inflacji

Źródło: GUS, Obliczenia własne.

Analizy krzywej Philipsa w przypadku Polski są utrudnione ze względu na proces dezinflacji trwający od początków transformacji. W tym materiale za koniec okresu dezinflacji, a jednocześnie początek próby

uznajemy rok 2002, kiedy inflacja spełniła warunek zakończenia okresu dezinflacji sformułowany przez NBP w 1998 roku (Grostał et al., 2015). W początkowym okresie próby (lata 2002-2005) Polska doświadczyła silnych wahań inflacji związanych z wejściem do UE (Wykres 1), które jednak nie były związane z poważniejszymi zmianami bardzo wysokiego w tym okresie bezrobocia. W rezultacie krzywą Philipsa w tym okresie trudno odróżnić od pionowej linii skupionej wokół stopy bezrobocia na poziomie ok. 19%.

W latach 2006-2009 miał miejsce silny spadek stopy bezrobocia związany z popytem na pracę wynikającym z dobrej koniunktury. W rezultacie zarówno płace jak i inflacja silnie wzrosły i można uznać, że był to podręcznikowy przykład krzywej Philipsa wynikającej z dominującej roli czynników popytowych w gospodarce. W okresie po 2008 r. stopa bezrobocia BAEL wzrosła do ok. 10% i pozostała w pobliżu tego poziomu przez ok. 4 lata, w których ponownie następowały stosunkowo duże ruchy inflacji, niewywołujące większych zmian w poziomie stopy bezrobocia. Bardzo ciekawy jest okres 2014-2015, kiedy spadkowi inflacji towarzyszy spadek bezrobocia. Tego typu zmiany są manifestacją reakcji gospodarki na pozytywny szok podaży - gwałtowny spadek cen surowców, silniejszy niż zmiany cen produktów finalnych, który prowadzi do obserwowanego na rysunku przesunięcia krzywej Phillipsa.

Analiza tej samej zależności uwzględniającej jednak zmiany stopy bezrobocia równowagi (kiedy jako miara realnej pozycji cyklicznej używane jest odchylenie stopy bezrobocia od NAWRU, czyli innymi słowy przyjmując, że stopa bezrobocia związana z równowagą długookresową jest zmienna w czasie, por. Wykres 2) potwierdza wcześniejsze obserwacje. Krzywa Philipsa była wyraźnie obserwowana w okresie poprawy koniunktury i szybkiego spadku bezrobocia spowodowanego szokiem popytowym, natomiast zależność wyraźnie słabła w okresach recesji, czyli bezrobocia przekraczającego NAWRU.

Obecnie obserwowane zmiany można określić jako dokładnie odwrotną sytuację w stosunku do nazywanej w literaturze jako stagflacja (np. po szokowym wzroście cen ropy w latach 1970-tych). W poszczególnych kwartałach 2014 r. i na samym początku 2015 r. obserwowaliśmy wyraźne przesunięcie się krzywej Phillipsa wywołane pozytywnym szokiem podaży. W II i III kw. 2015 r. można natomiast zauważyć ponownie zarysowującą się ujemnie nachyloną krzywą Phillipsa, występującą jednak przy wyraźnie niższym dynamikach inflacji, niż było to obserwowane w okresie 2005-2009.

Literatura:

Gordon R. (2013), Philips curve is alive and well: inflation and the NAIRU during the slow recovery, NBER Working Papers, No. 19390.

Grabia T. (2014), Kontrowersje wokół koncepcji krzywej Philipsa, *Gospodarka Narodowa*, 5 (273), s. 5-28

Grostał W., Ciżkowicz-Pękała M., Niedźwiedzińska J., Skrzyszewska-Paczek E., Stawasz E., Wesołowski G., Żuk P. (2015), Ewolucja strategii celu inflacyjnego w wybranych krajach, NBP

Łakowa D. (2007), Flattening of the Philips Curve: Implications for Monetary Policy, IMF Working Papers, No. WP/07/76

Phillips A.W. (1969), Unemployment and wage rates, w: *Inflation*, red. R.J. Ball, P. Doyle, Penguin Education, Harmondsworth, Middl.

Aneks: terminy i definicje

Ze względu na złożoność i wieloaspektowość oraz charakter zjawisk analizowanych w ramach rynku pracy, w statystyce wykorzystuje się różne źródła danych, m.in. sprawozdawczość przedsiębiorstw, badania ankietowe czy dane z urzędów pracy. Niestety, relatywnie często zdarza się, że różne zmienne, pochodzących z różnych źródeł, mają takie same nazwy, np. samych podstawowych kategorii osób pracujących można wskazać kilka. Ponadto, każde źródło, ze względu na sposób gromadzenia danych pokazuje tylko fragment interesującego zjawiska. Najczęściej nie można wskazać jednego, najlepszego, szeregu czy źródła danych; dla uzyskania pełnego obrazu konieczne jest połączenie informacji z różnych zbiorów. W odpowiednich sekcjach zestawiane są różne dane ze wskazaniem źródeł wskazując, wszędzie gdzie to możliwe, źródła danych. Poniżej zestawiono najważniejsze informacje o danych wykorzystanych w poszczególnych sekcjach. Dynamiki roczne oraz dynamiki kwartalne szacowane są zawsze na danych odsezonowanych. Odsezonowanie przeprowadzane jest metodą TRA-MO/Seats z uwzględnieniem liczby dni pracujących. Kontrybucje do zmian szacowane są jako iloczyn udziału danej grupy/zmiennej w populacji w danym kwartale oraz dynamiki (kwartalnej lub rocznej) dla tej grupy/zmiennej.

$$\text{Kontrybucja}_{i,t} = \alpha_{i,t} \bullet \Delta x_{i,t}$$

PRACUJĄCY I POPYT NA PRACĘ

Pracujący wg BAEL – liczba pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności. Pracujący w badaniu to osoba, która w tygodniu poprzedzającym badanie przynajmniej 1 godzinę wykonywała pracę przynoszącą zarobek, miała pracę lecz jej nie wykonywała ze względu na urlop, chorobę itp., lub pomagała nieodpłatnie w rodzinnej działalności gospodarczej. Badanie obejmuje osoby w wieku 15 lat i więcej mieszkające w gospodarstwach domowych przebywające w kraju, lub nieobecne nie dłużej niż 3 miesiące. Dane kwartalne.

Pracujący w GN – liczba pracujących w gospodarce narodowej poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie i jednostkami budżetowymi prowadzącymi działalność w zakresie obrony narodowej oraz bezpieczeństwa publicznego. Badanie obejmuje osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, prowadzących działalność gospodarczą łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin, wykonujących pracę nakładczą, agentów i zatrudniane przez nich osoby oraz członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych. Dane kwartalne; stan na koniec okresu sprawozdawczego.

Pracujący w sektorze przedsiębiorstw (SP) – liczba pracujących w sektorze przedsiębiorstw ograniczonym do podmiotów zatrudniających powyżej 9 osób. Sektor przedsiębiorstw tworzą podmioty których podstawową działalnością jest wytwarzanie wyrobów i usług niefinansowych. Mogą to być osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą z liczbą pracujących powyżej 9 osób, z wyłączeniem rolnictwa. Dane nie obejmują podmiotów prowadzących działalności naukowej, edukacji, administracji publicznej i obrony narodowej oraz opieki zdrowotnej.

Samozatrudnieni (pracujący na własny rachunek) – osoby prowadzące działalność gospodarczą lub właściele indywidualnych gospodarstw rolnych, czerpiących dochód z pracy w gospodarstwie. Dane na podstawie BAEL.

Wskaźnik rynku pracy (BIEC) – wskaźnik wyprzedzający dla wielkości bezrobocia przygotowywany przez Biuro Inwestycji i Cykli ekonomicznych.

W przeciwieństwie do danych BAEL, dane GUS opisujące liczbę zatrudnionych oraz pracujących w sektorze przedsiębiorstw (SP), jak również w gospodarce narodowej (GN) dotyczą wyłącznie podmiotów zatrudniających powyżej 9 osób tj. bez mikro-podmiotów. Ponadto wyłączają rolników indywidualnych oraz pracujących w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Wg BAEL pracującym jest każda osoba, która w ostatnim tygodniu (licząc od daty wywiadu) przepracowała przynajmniej 1 godzinę, zaś wg GN oraz w SP liczba pracujących przeliczana jest na pełne etaty.

PODAŻ PRACY I BEZROBOCIE

Bezrobotni wg BAEL – osoby w wieku 15 lat i więcej nie pracujące w poprzednim tygodniu, ale aktywnie poszukujące pracy i będące w stanie ją podjąć. Do bezrobotnych nie zalicza się kształcących się w systemie szkolnictwa w trybie dziennym. Dane kwartalne.

Bezrobotni zarejestrowani – liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne w Urzędach Pracy. Dane miesięczne; stan na koniec miesiąca.

Aktywni zawodowo (podaż pracy) – pracujący wg BAEL oraz bezrobotni wg BAEL łącznie. Dane kwartalne.

Stopa bezrobocia wg BAEL – udział bezrobotnych wg BAEL w aktywnych zawodowo. Dane kwartalne.

Stopa bezrobocia rejestrowanego – udział zarejestrowanych bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo. Cywilna ludność aktywna zawodowo to, prawdopodobnie, łącznie bezrobotni zarejestrowani oraz pracujący na podstawie sprawozdawczości przedsiębiorstw. Dane miesięczne.

Populacja BAEL (populacja ogółem) – populacja osób w wieku 15 lat i więcej będących członkami gospodarstw domowych, przebywających w gospodarstwach w Polsce lub nieobecnych nie dłużej niż 3 miesiące. W praktyce jest to populacja Polski, pomniejszona o dzieci oraz osoby zamieszkujące w gospodarstwach zbiorowych (hotele pracownicze, internaty, siły zbrojne, itp.) lub w systemie skoszarowanym oraz osoby przebywające za granicą dłużej niż 3 miesiące. Dane kwartalne.

Aktywność zawodowa (współczynnik aktywności zawodowej) – udział aktywnych zawodowo w populacji BAEL. Dane kwartalne.

Wskaźnik zatrudnienia – udział pracujących wg BAEL w populacji BAEL.

PRZEPŁYWY NA RYNKU PRACY I DOPASOWANIA STRUKTURALNE

Dane o kwartalnych przepływach na rynku pracy pochodzą z BAEL. Przepływy pomiędzy stanami na rynku pracy oparte są na obserwacjach statusu na rynku pracy tych samych osób w dwóch kolejnych kwartałach. Osoby, które w kwartale poprzednim pracowały, a w bieżącym były bezrobotne doświadczyły przepływu z zatrudnienia do bezrobocia (E->U). Analogicznie, osoby, które w kwartale poprzednim były bezrobotne, a w bieżącym pracowały doświadczyły przepływu z bezrobocia do zatrudnienia (U->E). Ze względu na metodologię oraz wykruszanie się panelu, dane te odbiegają od danych makro reprezentatywnych dla całej populacji. Dla zachowania spójności danych o przepływach pochodzących z obserwacji tych samych osób w dwóch kolejnych kwartałach w ankiecie BAEL z publikowanymi przez GUS danymi zagregowanymi, w których wyniki są ważone, użyty został algorytm iteracyjny (*Iterative Proportional Fitting*).

WYNAGRODZENIA I KOSZTY PRACY

Przeciętne wynagrodzenia w GN – przeciętne miesięczne wynagrodzenia nominalne brutto przypadające na jednego zatrudnionego (tj. osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy w przeliczeniu na pełnozatrudnionych) w gospodarce narodowej, Dane kwartalne.

Przeciętne wynagrodzenia w SP – przeciętne wynagrodzenia nominalne brutto przypadające na jednego zatrudnionego (tj. osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy w przeliczeniu na pełnozatrudnionych) w sektorze przedsiębiorstw. Dane miesięczne.

Dynamika wynagrodzeń w GN w ujęciu realnym – iloraz wskaźnika przeciętnego wynagrodzenia w GN oraz kwartalnego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI). Dane kwartalne.

Dynamika wynagrodzeń w SP w ujęciu realnym – iloraz wskaźnika przeciętnego wynagrodzenia w SP oraz miesięcznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI). Dane miesięczne.

ULC (pracujący BAEL; jednostkowe koszty pracy) – dynamika kosztów pracy przypadających na jednostkę produktu. Koszty pracy oszacowane jako iloczyn pracujących wg BAEL oraz przeciętnego

wynagrodzenia w GN. Wolumen produkcji na podstawie realnego PKB. Dane kwartalne.

ULC (zatrudnieni GN; jednostkowe koszty pracy) – dynamika kosztów pracy przypadających na jednostkę produktu. Koszty pracy oszacowane jako iloczyn zatrudnionych w GN oraz przeciętnego wynagrodzenia w GN. Wolumen produkcji na podstawie realnego PKB. Dane kwartalne.

ULC (WDB, GN) – dynamika kosztów pracy przypadających na jednostkę produktu w całej gospodarce. Koszty pracy oszacowane jako iloczyn zatrudnionych w GN oraz przeciętnego wynagrodzenia w GN. Wolumen produkcji na podstawie wartości dodanej brutto. Dane kwartalne.

ULC (WDB, GN) – przemysł – dynamika kosztów pracy przypadających na jednostkę produktu w przemyśle. Koszty pracy oszacowane jako iloczyn zatrudnionych w przemyśle (dane spójne z zatrudnieniem w GN) oraz przeciętnego wynagrodzenia w przemyśle (dane spójne z GN). Wolumen produkcji na podstawie wartości dodanej brutto w przemyśle. Dane kwartalne.

ULC (WDB, GN) – budownictwo – dynamika kosztów pracy przypadających na jednostkę produktu w budownictwie. Koszty pracy oszacowane jako iloczyn zatrudnionych w budownictwie (dane spójne z zatrudnieniem w GN) oraz przeciętnego wynagrodzenia w budownictwie (dane spójne z GN). Wolumen produkcji na podstawie wartości dodanej brutto w budownictwie. Dane kwartalne.

ULC (WDB, GN) – usługi rynkowe – dynamika kosztów pracy przypadających na jednostkę produktu w usługach rynkowych. Koszty pracy oszacowane jako iloczyn zatrudnionych w usługach rynkowych (dane spójne z zatrudnieniem w GN) oraz przeciętnego wynagrodzenia w usługach rynkowych (dane spójne z GN). Wolumen produkcji na podstawie wartości dodanej brutto w usługach rynkowych. Dane kwartalne.

POLSKA NA TLE WYBRANYCH KRAJÓW

Zharmonizowana stopa bezrobocia – Dane miesięczne zharmonizowanej stopy bezrobocia używanej w porównaniach międzynarodowych oparte są na odsezonowanych danych kwartalnych krajowych badań wg Labour Force Survey (LFS; polskim odpowiednikiem LFS jest BAEL). Podstawą oszacowania jest LFS; dane są jednak korygowane aby były w pełni spójne w czasie (oryginalne dane nie są, ze względu na wprowadzane dość liczne zmiany w LFS w kolejnych latach). Dane rejestrowe wykorzystywane są pomocniczo do uzyskania miesięcznych dynamik stopy bezrobocia pochodzącej z LFS. Dane miesięczne, porównywalne między krajami. Jeśli ukazujące się z opóźnieniem dane LFS wskazują na tendencje odmienne od danych rejestrowych, EUROSTAT rewiduje publikację..

Indeks kosztów pracy dla sfery rynkowej gospodarki – indeks całkowitych kosztów pracy ponoszonych przez pracodawców (zawierający zarówno koszty płacowe, jak i pozapłacowe, ale bez kosztów rekrutacji i zwalniania) w przeliczeniu na godzinę pracy. Dotyczy sfery rynkowej gospodarki (ang. *Business Economy*) tj. wszystkich gałęzi gospodarki oprócz rolnictwa, łowiectwa, leśnictwa, ochrony zdrowia, edukacji i administracji publicznej (wg NACE Rev. 2). Dane kwartalne, odsezonowane, skorygowane o efekty kalendarzowe.

APROBOWAŁ

Michał Gradzewicz

ZATWIERDZIŁ

Jarosław T. Jakubik

www.nbp.pl

